

Rok 2006 štartom

pre Európsky dohovor o krajine na Slovensku

Európsky dohovor o krajine (*The European Landscape Convention*, pozri prílohu, s. 8. - 9.), dohovor Rady Európy, ako prvý výsostne zameraný na ochranu všetkých typov krajín, bol zverejnený v talianskej Florencii v roku 2000. Cieľom dohovoru je zabezpečiť ochranu, manažment a plánovanie krajín a posilniť medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti. Po veľmi intenzívnych prípravách ratifikačného procesu vstúpil na Slovensku dohovor do platnosti v decembri roku 2005. V súčasnej dobe sa zo 45 členských štátov Rady Európy k dohovoru aktívne prihlásilo 36 krajín, v ktorých je prístupový proces na rôznej úrovni - v štádiu podpisu, ratifikácie alebo očakávaného vstupu do platnosti. Uplynulý rok bol pre našu krajinu začiatkom práce na zabezpečení všetkých podmienok implementačného procesu, ktoré koordinuje Ministerstvo životného prostredia SR.

Účasť Slovenska na aktivitách Rady Európy a Európskej komisie

Rada Európy pravidelne v ročných intervaloch organizuje workshopy a spolupodieľa sa na organizovaní tzv. národných seminárov. V septembri sa v španielskej Gironne konal V. workshop s názvom *Cieľová kvalita krajiny: od teórie do praxe*. Zámerom workshopu bola výmena skúseností medzi krajinami pri identifikácii a hodnotení krajín a použití krajinných politík. Delegátka SR viedla na workshope jednu zo sekcií. Aj keď neboli prijaté záväzné dokumenty, v záveroch workshopu sa konštatovalo, že pre stanovenie realistickej cieľovej kvality krajiny je kľúčová komunikácia s verejnosťou a jej zapojenie bude podmienkou pre úspešnú implementáciu krajinných politík. V októbri Európska komisia organizovala v Bruseli neformálny míting *Ekologická spojitost NATURA 2000*, kde bola SR oslovená prezentovať skúsenosti s metódami, stavom a legislatívou týkajúcou sa krajinného plánovania. Míting znamenal vynikajúcu príležitosť propagácie našich prístupov a aktívnych snáh vyvíjaných v tejto oblasti - potrebu venovať pozornosť nielen ochrane biotopov samotných, ale aj manažmentu okolitej krajiny.

Aktívny podiel Slovenska na medzinárodnej spolupráci

V júli 2006 sa v rakúskom Perneggu konalo 1. medzinárodné INTERREG krajinnárske sympóziu *Európsky dohovor o krajine na ceste k ľuďom a cez hranice*, kde SR prezentovala svoj prístup k implementácii dohovoru a metódy používané pri identifikácii charakteristických znakov krajiny (pozri prílohu, s. 12. - 13.).

Problematike prípravy Slovenska na prístupenie k Európskemu dohovoru o krajine sa venovala aj medzinárodná konferencia *Krajinné plánovanie v rozšírenej Európskej únii* (2005). Prezentácia na túto tému, ktorá odznela na konferencii, bola publikovaná v časopise ALFA SPECTRA (špeciálne číslo, 2005) a v zborníku z konferencie, ktorý vyšiel v r. 2006 (Univerzita Komenského v Bratislave, 2006).

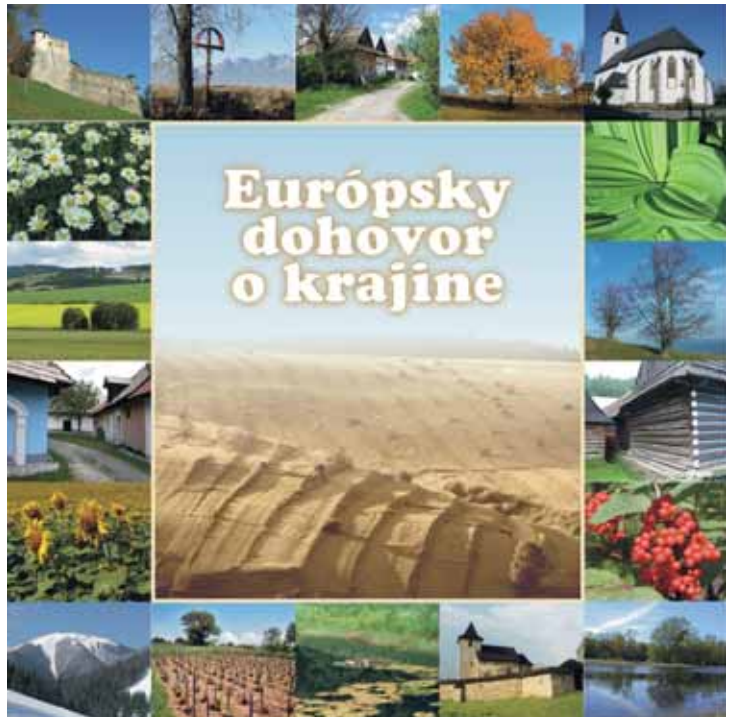
V roku 2006 Slovensko v rámci pracovných cezhraničných skupín pre životné prostredie (Poľsko a Maďarsko) zverejnilo svoju iniciatívu spolupracovať pri implementácii s krajinami V4 a predstavilo ideu implementácie v SR. V tomto zmysle sa uskutočnila v máji 2006 X. me-

dzinárna konferencia Krajina - človek - kultúra, organizovaná v rámci XII. medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí ENVIROFILM v Banskej Bystrici. Témou konferencie boli *Prístupy k implementácii Európskeho dohovoru o krajine v štátoch V4* a zameranie na otázky problematiky začlenenia ochrany a tvorby krajiny do legislatívy, medzinárodnej spolupráce v krajinách V4, realizácie krajinných koncepcií zameraných na ochranu, manažment a plánovanie krajiny a, samozrejme, výchovu a vzdelávanie zamerané na napĺňanie záväzkov Európskeho dohovoru o krajine.

Najintenzívnejšia prirodzená spolupráca sa nadviazala s Českou republikou, s ktorou pravidelne dochádza k vzájomným pracovným stretnutiam a výmene skúseností či expertov (napr. naše skúsenosti pri tvorbe Atlasu krajiny SR sú využité pri momentálnej tvorbe českého atlasu, Typológia krajiny ČR je zase podkladom pre rozbehnutie našich prác). V r. 2006 sme v Čechách prezentovali naše prístupy implementácie na viacerých odborných a vedeckých podujatiach, napr.: na medzinárodnom odbornom sympóziu v Chebe *Architektonické dedičstvo krajiny* (prednáška Krajina ako scéna pre architektúru), v Prahe v rámci konferencie *Ochrana krajinného rázu 2006 - trinásť rokov skúseností, úspechov a omylov*, prezentáciou *Prístupy k identifikácii krajinného obrazu a hodnotenia krajinného rázu na Slovensku* a v Ledniciach na konferencii *Ekológia krajiny a krajinné plánovanie* prednáškou *Aktuálne problémy krajinného plánovania*.

Aktivity na národnej úrovni

Dohovor bol v počiatočnej fáze v r. 2003 - 2004 rozpracovaný podľa jeho jednotlivých článkov do materiálu *Návrh na zabezpečenie podmienok pre implementáciu Európskeho dohovoru o krajine*, v ktorom bola definovaná rámcová predstava implementácie. Pre širšiu propagáciu prípravy Slovenska na prístupenie k Európskemu dohovoru o krajine bolo v r. 2004 číslo 3. časopisu *Životné prostredie* venované monotéme *Európska krajina - jej ochrana, plánovanie a manažment*. Do tohto čísla boli zaradené články venované súčasnému stavu prípravy Slovenska na prístupenie k dohovoru, stavu implementácie dohovoru v Českej republike a ďalším súvisiacim aktuálnym témam (napr. prínos Európskeho dohovoru o krajine, typy európskej krajiny a pod.). V marci 2006 bol návrh na zabezpečenie podmienok schválený operatívnu poradou ministra životného prostredia

Publikáciu Európsky dohovor o krajine vydala Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica

(Enviromagazín 2006, mimoriadne číslo). Následne bol na tej istej pôde vypracovaný a v septembri 2006 ministrom schválený materiál *Národný program implementácie Európskeho dohovoru o krajine v SR*, majúci podobu strategického dokumentu, ktorý bol predložený na medzirezortné pripomienkovacie konanie. Materiál bude na základe pripomienok detailnejšie rozpracovaný, konzultovaný, doplnený a na jar 2007 predložený na rokovanie vlády SR. Jeho ambíciou je dosiahnuť prierezový charakter. Preto bola na prenos informácií a zabezpečenie spolupráce s ostatnými rezortmi pri začleňovaní požiadaviek na ochranu, manažment a plánovanie krajiny ministrom životného prostredia zriadená medzirezortná komisia. Komisia je zložená zo zástupcov MDPT SR, MZV SR, MH SR, MK SR, MŠ SR, MVRR SR, MPSR SR, MP SR a prizývaných nezávislých expertov z akademickej sféry. Jej cieľom je prekonanie rezortizmu a zakotvenie spoločných princípov v prístupoch jednotlivých rezortov pri ochrane krajiny. Aké kroky boli urobené za účelom presadzovania vhodného legislatívneho nástroja na zabezpečenie ochrany, manažmentu a plánovania krajiny? Uskutočnil sa maratón rokovanií s ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja, pri ktorých MŽP SR presadzovalo princíp začlenenia aspektov územného plánovania alternatívne 1) do samostatného zákona o krajinnom plánovaní; 2) do nového znenia zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku. Ani jeden legislatívny predpis však nebol v roku 2006 úspešne ukončený.

Otvorenie nových tém

V roku 2006 bola realizovaná I. etapa prác zameraných na prípravu a tvorbu metodiky *Charakteristického vzhľadu krajiny*, v zmysle potrieb zákona NR SR č. 543/2000 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, v kontexte

so zákonmi č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, v znení neskorších prepisov, zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu a Európskeho dohovoru o krajine, ktorá sa začala priebežne overovať na vybraných modelových územiach. V zmysle smernice o biotopoch, článku 10, sa uskutočnili pracovné stretnutia za účelom potreby definovania problému fragmentácie krajiny a biotopov, koordinácie a nadviazania úzkej spolupráce s jednotlivými vedeckými pracoviskami a zodpovednými inštitúciami. Fragmentácia biotopov sa javí ako potenciálne nosná téma Európskej komisie pri ochrane krajiny obklopujúcej jednotlivé biotopy. Európska environmentálna agentúra momentálne spracováva usmernenia pre členské štáty EÚ týkajúce sa ekologickej spojitosti.

V minulom roku sa začalo pracovať na krajinnokoologických plánoch pre vybrané typy území: NP Slovenský raj, Západné Tatry-Roháčce, Belianske Tatry a Vojenský obvod Javorína.

Vzdelávanie odborníkov, vzdelávanie samospráv, publikácie

Vzdelávanie je neoddeliteľnou časťou požiadaviek implementácie dohovoru. V rámci programu jeho implementácie bolo definovaných viacero skupín, na ktoré bude zameraná pozornosť. Jednou z cieľových skupín pri implementácii sú krajinári štátnej ochrany prírody, pracujúci na jednotlivých správach národných parkov a chránených krajinných oblastí. Za týmto účelom odbornej prípravy vznikla ich emailová konferencia a systém pravidelných školení a interných inštruktáží. Experimentálne prebehla prezentácia modulov spracovanej I. etapy Metodiky charakteristického vzhľadu krajiny, ktoré budú v roku 2007 pokračovať. Pre samosprávu boli organizované prednášky *Environmentálne aspekty priestorového plánovania a krajinné plánovanie* a prednášky realizované v rámci Inšpiračnej školy vidieka zamerané na zvyšovanie povedomia občianskej verejnosti o hodnote krajiny *Verejný a hodnota krajiny*. V rámci Týždňa vedy na Slovensku

bola na konferencii o vede a výskume v TANAP-e v Tatranskej Štrbe prezentovaná *Metodika charakteristického vzhľadu krajiny, vizuálne exponovaných priestorov a významných krajinných prvkov*. V Bardejove na *BARDKONTAKT - trendy obnovy historických centier miest v SR* odznela prednáška *Symboly Hornádskej kotliny*. Slovenská agentúra životného prostredia navrhla a pre verejnosť vydala prvú samostatnú 38-stranovú informačnú brožúru *Európsky dohovor o krajine* (pozri prílohu, s. 20 - 21).

Na propagáciu hodnôt krajiny tiež SAŽP vydala plagáty *Krajinné štruktúry* a *Malé sakrálné stavby v krajine*. V roku 2006 vyšiel v tlačenej i elektronickej forme *Atlas reprezentatívnych geosystémov Slovenska* (pozri s. 23). Okrem spomenutých aktivít bolo publikovaných viacero propagačných článkov v odborných a populárnych periodikách.

Nadviazanie spolupráce

Naším zásadným postojom pri implementácii dohovoru na Slovensku je získať pre spoluprácu všetky subjekty pracujúce s krajinou. V minulom roku sa nám podarilo začať spolupracovať s expertmi Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Technickej univerzity vo Zvolene, Ústavu krajinné ekológie SAV v Bratislave, Slovenskej asociácie pre krajinnú ekológiu (ktorá je regionálnou organizáciou Medzinárodnej asociácie pre krajinnú ekológiu), Slovenskej komory architektov, Spoločnosti pre záhradnú a krajinnú

Jedno z mnohých pracovných česko-slovenských stretnutí, konkrétne v obci Modrá na Morave (foto: Pavlína Mišíková)

tvorbu a Academie Istropolitany Novy. V tomto čísle Enviromagazínu sme sa snažili prostredníctvom jednotlivých článkov túto spoluprácu čitateľom priblížiť. Aktívna spolupráca s akademickou obcou, expertmi z praxe a neziskovými organizáciami je neoddeliteľnou súčasťou implementačného procesu.

Zástupcovia Slovenska sa záverom roka zúčastnili na príprave podkladov pre nadchádzajúcu 1. konferenciu Rady Európy o Európskom dohovore o krajine, ktorá sa uskutoční v Štrasburgu v marci 2007. Jej cieľom bude monitoring progresu, ktorý sa od roku 2000 dosiahol v európskych krajinách, a načrtnutie usmernení pri zavádzaní nástrojov ako napr. Cena Rady Európy za krajinu. (Ďalšie informácie: www.enviro.gov.sk, http://www.coe.int/t/e/Cultural_Cooperation/Environment/Landscape/)

Pavlína Mišíková

Ministerstvo životného prostredia SR
e-mail: miskova.pavlina@enviro.gov.sk

XIII. medzinárodný festival filmov o životnom prostredí

ENVIR • FILM

15. - 19. máj 2007

Banská Bystrica, Banská Štiavnica
Kremnica, Zvolen

2007